

- Alojzija Zupan Sosič:
- **Prihodnost literarne interpretacije**
- 1) Širša določitev: interpretacija je družbena praksa. Etimološka razlaga: pojasnilo, "prevod" in pomen, v sodobnosti bolj razumevanje; razumevanje besedila, njegovega pomena, tem ali sporočil. Eno delo lahko ponudi več interpretacij, interpretacija je nikoli dokončan proces, hkrati sta tudi bralec ali poslušalec proizvajalca pomena, prav tako kot avtor in besedilo, bistveno določeno s kontekstom. Proces interpretacije je torej večkrat subjektiven, podrejen modnim smernicam ali prevladujočemu okusu določene dobe.
- 2) Ožja določitev upošteva štiri člene (Eco 2005: 12; Culler 2008: 80–82): besedilo, bralec, sobesedilo in namen.

- Dvostopenjska literarna interpretacija, pri kateri se različne stopnje in procesi prepletajo in dopolnjujejo tako, da so naštetih procesih na izbrani fazi zgolj prevladujoči, medtem ko se lahko pojavijo tudi na drugi fazi in obratno:
- 1. faza ali "ponovitev vsebine" (Sonntag) – prevladujoči procesi: sprejemanje in doživljanje, vzporedno še opisovanje ali analiziranje struktur posameznih sestavin in odnosov med njimi;
- 2. faza ali izgrajevanje pomena – prevladujoči procesi: pojasnjevanje, razlaganje in razumevanje pomenov z iskanjem smisla v ustreznih kontekstih, pri tem upoštevanje t. i. simbolnega koda (Barthes). Za nadgradnjo interpretacije pomembno literarnovedno znanje in prenos zunajbesedilnega vedenja; z njima lažje prepoznati potujitvene postopke, avtorereferenčnost in polisemičnost.

- Literarnozvrstna interpretacija (tudi delitev na drugi ali tretji ravni, tj. diferenciacija glede na zvrst, vrsto in žanr ali obliko), delitev na tri literarne zvrsti, ki jih je Staiger (1978: 24) razvrstil tudi glede na značajske kriterije: lirika= evokacija, epika= predstavljanje, dramatika= napetost: primer pesništvo in pripovedništvo:
- – pesništvo: najmočnejše določeno z jezikom, najneposrednejše v svoji izjavnosti in v razmerju do predmeta; zgoščenost (tudi zaradi kratkosti), metaforičnost, pretiravanje, avtorefleksivnost (nanaša se na lastne konvencije in s tem obrača pozornost bralca na sam jezik in postopke ubeseditve), paradoksalnost, ekscesivnost in sublimnost (odnos do tega, kar presega človeške zmožnosti razumevanja, vzbuja spoštovanje ali čustveno napetost in govorcju daje občutek nečesa onkraj človeškega); ritem, rima, kitica;

- – pripovedništvo: pripovedovanje, opisovanje ali prikazovanje dogajanja v zunanjem svetu, pa tudi v notranjosti literarnih oseb. T. i. pripovedna prasila: pripovedovalec pripoveduje na poseben način o nečem poslušalcu, izoblikovanje podob v bralčevi predstavnosti in zato enačenje epike z likovno umetnostjo (po podobni logiki se pesništvo primerja z glasbo).
- Širše razumljeno: pripovedovanje je celotni proces komunikacije ali diskurza med avtorjem in bralcem ter pripovedovalcem in pripovedovancem.

PRILOGA

- 1) Ivan Tavčar, *Cvetje v jeseni*, 1917
- Najprej se je pred nas postavila velika skleda celega krompirja, iz katere se je močno kadilo. Mati Barba je na mizo za družino natrosila velik kup soli, za naju z gospodarjem pa manjšega. Sad zemlje smo jemali iz sklede, ga solili in jedli. Ko sta bila v posodi zadnja dva kosa, ju je pograbil hlapec Danijel, rekoč:
 - "Ostati nič ne sme!"
 - Nato je prišel na vrsto sok, v katerega je vrgla gospodinja veliko kepo rumenega masla. Vsak je dobil leseno žlico – ki bi jo ti, Marica, komaj bila spravila v svoja usteca – skupno smo zajemali, pridno in z vnemo. Tu in tam je Liza zavpila nad Danijelom:
 - "Ne lovi samo štrukljev!"
 - Pa hlapče se ni dosti brigalo za to karanje. Ko je bilo le še malo v skledi, je to k sebi potegnil, režeč se:
 - "Da ne bo mati mislila, da slabo kuha!"

- 2) Herta Miller, Švabska kopel (*Nižave*), 2011
- Sobota zvečer. Kopalniška peč ima žareč trebuh. Prezračevalno okence je trdno zaprto. Pretekli teden se je dveletni Arni zaradi hladnega zraka prehladil. Mati majhnemu Arniju z izpranimi hlačkami umiva hrbet. Majhen Arni tolče okrog sebe. Mati majhnega Arnija dvigne iz kadi. Ubogi otrok, reče stari oče. Tako majhen otrok se še ne bi smel kopati, reče stara mama. Mati stopi v kad. Voda je še vroča. Milo se peni. Mati si drgne sive rezance umazanije z vratu. Materini rezanci plavajo po vodni površini. Kad ima rumen rob. Mati stopi iz kadi. Voda je še vroča, zakliče mati očetu. Oče stopi v kad. Voda je topla. Milo se peni. Oče si drgne sive rezance s svojih prsi. Očetovi rezanci plavajo z materinimi rezanci na vodni površini. Kad ima rjav rob. Oče stopi iz kadi. Voda je še vroča, zakliče oče stari materi.

- Stara mati stopi v kad. Voda je mlačna. Milo se peni. Stara mati si drgne sive rezance s svojih ramen. Rezanci stare matere plavajo z materinimi in očetovimi rezanci na vodni površini. Kad ima črn rob. Stara mati stopi iz kadi. Voda je še vroča, zakliče stara mati staremu očetu. Stari oče stopi v kad. Voda je ledeno hladna. Milo se peni. Stari oče si drgne sive rezance s komolcev. Rezanci starega očeta plavajo z materinimi, očetovimi in rezanci stare matere na vodni površini. Stara mati odpre vrata kopalnice. Starą mati zre v kad. Stara mati ne vidi starega očeta. Črna voda za kopanje pljuske čez črni rob črne kadi. Stari oče je najbrž v kadi, si misli stara mati. Stara mati za sabo zapre vrata kopalnice. Stari oče izpusti kopalno vodo iz kopalne kadi. Materini, očetovi in rezanci stare matere in starega očeta krožijo nad odtokom.
- Švabska družina sedi sveže okopana pred ekranom. Švabska družina sveže okopana čaka na televizijski film v soboto zvečer.